

paa mange Maader hjælpe til med sit Tilshyn, med Opmuntringer og Beløring; uden derfor enten at styre eller tvinge. Paa den Maade kan Statskolevæsenet gaae overordentligt; men det kommer da rigtignok ikke til at forme Alt efter et Mønster, som netop maa blive galt, naar det skal passe for hele Landet og for alle Communer.

I dette Punkt er der en Hovedforskiel mellem det ærede Medlem for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning) og mig. Det har jeg vidst i mange Aar, længe før jeg traadte ind i denne Sal, og jeg har derfor ikke kunnet vente Andet, end at den maatte komme frem, naar jeg som i disse Dage har maattet føre Ordet for Folkeoplysningens Sag. Jeg har ikke kunnet blive overbevist ved de Grunde, han enten tidligere eller idag har anført, hvormeget Indtryk de end tidt have gjort paa mig, og saalænge dette ikke skeer, maa jeg blive ved at gaae den Vej, jeg hidtil har anset for at være den rette.

Formanden: Førend jeg giver Ordet til den næste Taler, skal jeg dog bemærke, at det, der foreligger til Discussion, vel vedrører Underviisningen og Skolevæsenet, men at jeg dog troer, at det vil være det Rigtigste, at Forhandlingerne ikke gaae ind paa en Undersøgelse af de forskjellige Systemer, hvorefter Skolevæsenet kan ordnes.

J. N. Hansen: Jeg har kun forlangt Ordet for at høre mig mod endeel af det, der blev udtalt af den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning), angaaende vore frie Bondeskoler; men da flere Talere have udtalt sig, som jeg troer tilstrækkeligt derom, skal jeg frafalde Ordet.

Kraiberg: Det er kun meget faa Bemærkninger, jeg skal tillade mig at gjøre. Det er en let Sag, naar man har et særegent Talent i denne Retning, at drage det Høieste og Alvorligste ned i en Kreds, hvorfra det kommer til at tage sig ud som noget Morsomt og Latenterligt. Derved kan man maaffee faare Personligheden, men Sagen, der i sig er god og

rigtig, berøres ganske vist ikke deraf. Det har ikke været min Hensigt at ville føre Forsvar for den anordnede Examen for vordende Lærere eller for den Opfattelse, at Minuelærere ikke bør ansættes uden at have underkastet sig en saadan Examen. Jeg skal blot føre Ordet, for at det kan blive anerkjendt her, saaledes som det allerede er anerkjendt og bragt til Udførelse i andre Lande, at man ogsaa for de simplere Skolers Vedkommende søger at drage qvindelige Lærere ind under Skolens Kreds. Kan Communen faae Lov til at vælge disse Lærere, uden at de have bestaaet nogen Examen, da er det Noget, der ganske stemmer overens med mine Anskuelser. Det forekommer mig, at det Foredrag, som det ærede Medlem for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning) holdt, aldeles ligner, hvad han oftere har sagt i den Retning; men det bliver og bør ogsaa kun blive ved Tale; thi jeg er overbevist om, at hans Bæer ere af den Bestaendighed, at de ikke lade sig realisere uden i en meget fjern Fremtid, en Fremtid saa fjern, at hverken han eller jeg eller Noget, der her er tilstede, vil opleve den. Vi maae tage Tilstanden, saaledes som den er; vi maae søge efterhaanden at løse de Vaand, som Fortiden har knyttet, og det til Guld for Folket; med den nye Udvikling maae vi søge at løse dem for efterhaanden at vænne Communerne til selv med fuldstændig Frihed at bestyre Anliggender, der ere saa vigtige ikke alene for dem, men ogsaa for Samfundet i det Hele. Dertil skal jeg vælle Haanden, men hvor det gjælder om at omstyrte alt offentligt Skolevæsen, der vil jeg ikke være med. Det har isvrigt undret mig, at samme ærede Rigsdagsmand (Tscherning); der saa ofte taler paa en Maade, hvoraf det klart fremgaaer, at han selv staaer under sine Følelsers Herredømme, at han bebrejder Andre, naar de lade sig lede af deres Følelser. Jeg haaber, at den Dag albrig vil komme, da Noget, der har Sæde i Danmarks Rigsdag, skal skamme sig for at nære og udtale en varm og hjertelig Følelse for Alt, hvad der er sandt og godt.

Gomard: Da der er talt saa meget om det af den ærede Rigsdagsmand for Odense Amts 6te Valgkreds (Sohansen) stillede For-